

Украины, где происходит педагогическая деятельность преподавателя (уровень урбанизации, степень сохранения живой фольклорной традиции, этнокультурный состав населения региона), так и оторванного от жизни теоретизирования, которое указанную специфику игнорирует. Иными словами, в работе реализован общеметодологический принцип единства теории и практики.

Ключевые слова: украинский фольклор, познавательный интерес, формирование, будущий учитель музыки, творческая личность.

LENDEL-SYARKEVYCH A. A. Ukrainian folklore as mean of forming of cognitive interest of future music masters.

In the article the problem of potential Ukrainian folklore as a factor in the formation of cognitive (cognitive) interest in the professional training of future teachers of music in secondary school at the university; highlights the concept of cognitive interest, analyzed its structure and found the main factors that contribute to its occurrence and approval. The author emphasizes the harmonious combination of cognitive interest in the formed elements of emotional engagement, selective focus cognitive activity, and increased motivation for training and value attitude to knowledge and opens prospects of folklore to the impact of each of these components in the dynamics of the learning process.

The article is devoted to actual problems of formation of informative interest of students, future teachers of music. The paper summarizing and analyzing the role of folklore in the conditions. The issues of the importance of implementation of the learning process of Ukrainian folklore samples for the formation of cognitive interest, to develop patriotism, the formation of national consciousness of students.

Used in writing the article methodology, is to comprehend in the light of the pedagogical theory of their own experience of pedagogical work with future music teachers. This approach, in our opinion, prevents both the threat of excessive empirical generalization, which absolutizes the specificity of a specific region of Ukraine where the teacher's pedagogical activity (level of urbanization, the degree of preservation of a living folklore tradition, ethno-cultural composition of the population of the region), and the theorizing that is divorced from life Specified specifics ignores. In other words, in the work the general methodological principle of the unity of theory and practice is realized.

Keywords: ukrainian folklore, cognitive interest, formation, future teacher of music, creative person.

УДК 37-053.6:711.47(438)

Малаховска Ева

**КОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ
МОЛОДІЖНИХ ВИХОВНИХ ЦЕНТРІВ У ПОЛЬЩІ**

У статті висвітлюється тема комунікації та її ролі в житті учнів молодіжних виховних центрів (МВЦ). Розглянуто роль комунікативних компетенцій, комунікативних бар'єрів та зроблено спробу оцінити, як невідповідний рівень сформованості комунікативних компетенцій впливає на функціонування молодої людини в суспільстві. Представлено результати дослідження комунікативних компетенцій учнів молодіжних виховних центрів (183 особи), проведеного у вересні-грудні 2015 р.

Ключові слова: комунікація, комунікативні компетенції, комунікативні бар'єри.

На сьогодні вміння ефективного спілкування стає все більш цінним і часто є перевагою, яка визначає кар'єрний успіх. Здатність налагоджувати і утримувати контакти в суспільстві, створювати і підтримувати відносини є надзвичайно цінними навиками. Якість цих відносин обумовлюють мінімальні мовні і комунікативні компетенції, що розвиваються протягом всього життя.

Термін "комунікативна компетенція" зв'явився на зламі 60-х і 70-х років ХХ століття. Поняття, запропоноване Деллом Хаймсом (DellaHymes) в 60-х роках, базується на основі лінгвістичної прагматики, психолінгвістики, соціолінгвістики, соціальної психології [6, s. 269-293]. У 80-х роках М. Канале і М. Свєєн (M. Canale і M. Swain) виділили 4 головні компоненти комунікативної компетенції:

1) граматична: здатність застосовувати лексичні елементи і граматичні правила,

2) соціолінгвістична: здатність будувати відповідь відповідно до різних соціальних контекстів,

3) стратегічна: правильне використання комунікативних стратегій,

4) дискурсивна: здатність пов'язувати речення відповідно до правил дискурсу [3, s. 1-47].

За словами дослідників розвитку мови, лінгвістичної компетенції недостатньо для ефективної комунікації. В процесі мовлення особа має будувати граматично правильну відповідь з посиланням на предмет і контекст. Співрозмовник має розуміти відповідь, беручи до уваги граматичні форми і соціальний контекст. Хаймс (Hymes) стверджував, що комунікативна компетенція – це здібність вибирати відповідні мовні та немовні ресурси, а також брати до уваги ситуацію розмови, яка обумовлена розмовником, його когнітивними і емоціональними цінностями, системою норм і роллю в суспільстві [6, s. 263-293]. За словами М. Кіелар-Турскої і М. Бялецької-Пікуль (M. Kielar-Turskiej і M. Białeckiej-Pikul), комунікативна компетентність має характер персональний, оскільки вимагає від співрозмовника навичок розуміння; індивідуальний, тому що є вмінням конкретного мовного користувача і комплексний, оскільки належить не тільки до знань, але й до реалізації мови, і, таким чином, включає в себе прагмалінгвістичні здібності. Тому комунікативна компетенція є поняттям, що охоплює різні здібності і навички [10, s. 8-9]. Її складовою є знання і лінгвістичні вміння (далі – лінгвістична компетенція), що дають можливість розуміти і будувати граматично правильні речення. Наступною складовою є функціональні лінгвістичні здібності, тобто розрізнення способів мовлення залежно від сприйняття. Когнітивні вміння дають змогу співрозмовникам переміщатися в просторі, орієнтуватися в оточуючому середовищі, а вміння інтенціональної реалізації відповіді пов'язане з емоціональними особливостями розмовника. Частиною комунікативної компетенції є також соціальні навички, від яких залежить рівень функціонування індивіда в групі

та інтерактивні навички, пов'язані зі знанням і використанням мовних і позамовних правил, які належать до інтеракції. Участь в обов'язкових обрядах в певній соціальній групі обумовлює культурні навички індивіда. Не всі автори розглядають комунікативну компетенцію так широко. Синтія Стохль (CynthiaStohl) вважає, що комунікативна компетенція – це індивідуальна здатність до досягнення інтерактивних цілей у специфічних соціальних контекстах, вживаючи властиві значення і способи мовлення [9, s. 14-18]. Вона є багатовимірним поняттям, в якому можна виділити три групи комунікативної компетенції. Соціолінгвістична – полягає в освоєнні, використанні норм і оцінок, які панують в певній соціальній групі, а також передбачає мовну та немовну участь в обрядах групи. Інтерактивна компетенція ґрунтується на правилах інтеракції як вербальних (наприклад, використання зворотів, які починають і завершують розмову), так і на невербальних (уважне слухання, використання пауз тощо). Лінгвістичні компетенції проявляються в умінні використовувати мову залежно від мети розмови, контексту, розмовників. Аналогічної позиції щодо комунікативних компетенцій дотримується М. Шатц (M. Schatz), який стверджує, що вони є комплексною цілісністю і порушення одної з її спеціальних навичок може призвести до порушення процесу комунікації загалом [16, s. 23].

Однією з головних характеристик людей, яка відрізняє нас від інших живих істот, є наша єдина в своєму роді здатність переказувати комплексну інформацію за допомогою високо рівня розвитку мови. Поняття мовної компетенції проявляється як знання і вміння застосовувати вербальні і невербальні знаки, а також як знання і вміння переказувати собі і іншим думки і емоції. Кожний знак-сигнал, вжитий для вираження якогось індивідуального сенсу, повільно стає певним знаком-словом для вираження подібних знаків. Незважаючи на те, що, порівняно з порозумінням між тваринами, точність комунікації у людей є величезною, між ними часто відбуваються непорозуміння [2, s. 383]. Прикладом на підтримку цієї тези є дослідження комунікативних компетенцій учнів з молодіжного виховного центру.

Методологія власних досліджень

Дослідження з використанням діагностичних тестів було проведено у вересні – грудні 2015 року в молодіжних виховних центрах Варшави. На основі Тесту Мовного Лексикону Анджея Юрковського (Test Językowy Leksykon Andrzeja Jurkowskiego) був здійснений аналіз засобів словникового запасу слів і ефективність його застосовування. Була розроблена Карта Логопедичної Оцінки (Kartę Oceny Logopedycznej), на базі якої оцінювалося правильність артикуляції і словотворчі вміння, вади вимови, помилки при вимові; розуміння мови, справність оповідання і опису; фонемовий слух і слухову пам'ять, пам'ять безпосередню і справність артикуляційних органів. У дослідженнях використовувався Опитувальник – анкети для учня МВЦ, для визначення причин перебування в МВЦ і

відсталості в навчанні у школі, родинного середовища, залежностей. Всього в дослідженні взяло участь 183 учні МВЦ.

Комунікативні компетенції досліджуваних учнів

Основою інтеракції, яка характеризує багатопоточні едукаційні процеси, є мислення, основане на вербальній мові, отже стає очевидним, що якість виражених і сформованих комунікативів, а також їх інтерпретації і реінтерпретації значення визначають безпосередньо вроджені і набуті навички – фонетичні і прозодичні, а також лексичні, семантичні і синтаксичні вміння. Для того, щоб використовувати вимовлені слова, треба мати не тільки експресивні здібності і розуміння деяких сигналів, але передусім відповідний апарат мови, що артикулює визначену кількість фонем. Серед досліджуваної молоді у значної групи (32%) виявилось порушення в будові або функції периферійного органу мови, зокрема порушення в роботі язика (67%), яке теж була причиною ненормативної реалізації фонемів, особливо в спектрі звуків трьох серій: стишені (звуки ś, ź, ć, dź - 12%); шиплячі (звуки s, z, c, dz - 42%) і шумлячі (звуки sz, ż, cz, dż - 30%). Найчастіше порушеною характеристикою звуків була локація (67 %), а наступною – модальність 35%.

Якщо припустимо, що на кілька тисяч різних мов світу припадає приблизно сто фонем, це свідчить про генетичну програму людської комунікації, актуалізацію якої називаємо **фонетична компетенція**. Врождена програма, що керує розвитком фонем, розвивається не у вакуумі, а в інтеракції з середовищем. Тому фонетична компетенція у філогенетичному і онтогенетичному розвитку формується у зв'язку з найпоширенішими почутими звуками з навколишнього середовища, у тому числі сигнали і мову інших осіб. В перші роки життя дитини в її нейронних сітках мозгу закріплюються специфічні характеристики певної мови (найчастіше повторюваних фонем, їх визначеного ритму і акцент). Перші роки визначають фундамент нашої мови, який супроводжує нас потім ціле життя. На жаль, більшість учнів з досліджуваних центрів походять з неповних родин (понад 65%), які часто борються із залежностями (приблизно 82%) і не переймаються правильним розвитком мови своїх дітей.

Лексична компетенція – це вміння використовувати певний словниковий запас. Загалом вона є недооціненою під час вивчення іншої мови, адже кількість слів визначає ефективне спілкування вихованих осіб на основі різних мов (звичайно, в поєднанні з фонетичною компетенцією). Розвинута лексична компетенція дає змогу навіть при мало граматичній відповіді розуміти інтенції її відправника. Власне, рівень цієї компетенції свідчить про освіту і культурну позицію певної особи. У випадку досліджуваної молоді, ресурси активного і пасивного словникового запасу закріплюються на дуже низькому рівні.

Розвиток лексичної компетенції є тісно пов'язаний з розвитком

семантичної компетенції, тобто вмінням вживати слова відповідно до їх значення, у визначених контекстах. На жаль, говорячи або пишучи, іноді вживаємо слова, значення яких не до кінця усвідомлюємо. Однак робимо це в переконанні, що одержувач нашого словникового запасу диспонує тим самим словниковим запасом. Труднощі в набутті цієї компетенції полягають у тому, що немає абсолютно закритих і однозначних семантичних критеріїв. Молодь з МВЦ показала значні недоліки у вживанні слів згідно з їх призначенням (результати були на дуже низькому рівні – ніхто серед 183 осіб не заповнив мовний тест без помилок). Одна з груп (молодь у процесі позбування залежностей (20 досліджуваних)) досягла значно вищих результатів – результати знаходилися на достатньому рівні, а один з учнів заповнив тест з однією помилкою.

Не тільки слова роблять певний комунікат зрозумілим і очевидним, оскільки вимовлені в певному контексті, який характеризує певне упорядкування. Вміння поєднання слів у реченні називаємо **синтаксичною компетенцією**, вона дає можливість розмовнику або людині, яка пише, застосовувати відповідні правила граматики і орфографії; вміло поєднувати в упорядковані лінійні структури дві категорії вербальних знаків (у створенні різних комунікатів), а саме: категорія, яка означає речі, осіб, випадки або процеси (іменники, дієслова) і функціональна категорія, яка розрізняє різні відносини між ними (сполучники, прийменники, частки). Неграматично побудоване мовлення дійсно може бути зрозумілим (що часто буває між представниками різних мов), але вимагає набагато більшої концентрації уваги, повільнішого мовлення і невербальної жестикуляції. Помилки вимови виступають **майже у всіх** досліджуваних учнів МВЦ.

Відповідна форма поєднання слів, навіть найбільш правильна, може приспати кожного розмовника, якщо не змінити інтонації голосу, інтенсивність або напруженість, і власне ця здібність називається **прозодичною компетенцією**. За допомогою цього вміння виражаємо не так зміст окремих слів або речень, як сенс загалом, а також наше емоціональне ставлення до нього. Людина, позбавлена цієї компетенції, говорить з монотонним напруженням, на одному тоні голосу. Вимовлені слова на однаковій висоті звуку, з однаковим напруженням ускладнюють зрозуміння деяких комунікатів. Прозодична компетенція **була найкраще** розвинутою компетенцією серед досліджуваної молоді.

Здібності в спілкуванні досліджуваних учнів

Вміння ефективного спілкування в наш час є все більш цінним і дає перевагу. Це вміння, яке визначає професійний успіх. Мовні і комунікативні компетенції розвиваються протягом всього життя. Людина, як істота соціальна від самого народження, оточена іншими людьми, з якими комунікується спочатку в невербальний спосіб, а потім за допомогою слів. Вміння переказувати невербальну інформацію не зникає, а навпаки – з дорослішанням змінюється. Молода людина, застосовуючи мову,

продовжує виражати свої почуття за допомогою міміки, жестів, посмішки тощо, а в процесі соціалізації вчиться в який спосіб співіснувати з ними і як задовольнити свої потреби. Процес спілкування має також важливу роль у процесі формування власної ідентичності. Завдяки інтерперсональній комунікації відбувається самовизначення, отримання інформації, як нас сприймають інші, чи збирання моделей соціальних ролей [1]. Серед досліджуваних **велика група**, перед тим як потрапити до МВЦ, проявляла негативні моделі поведінки, а серед причин, через які молодь потрапляла до МВЦ, крім небажання виконувати шкільний обов'язок, були кримінальні справи і залежності. У досліджуваній групі дівчат (38 досліджуваних) була велика група з аутоагресією (приблизно 30%). Також була низькою самооцінка досліджуваних, яка проявлялася в життєвих кредо "хотіла б знайти якусь роботу", "нічого не буду робити", "у мене так не вийде". Випадки неадекватної (завищеної/заниженої) самооцінки частіше зустрічалися серед досліджуваних хлопців.

У кожної групи є потреба в спілкуванні і переказуванні різної інформації. Для комунікації з іншими людьми особа має на вибір два види засобів – вербальні і невербальні. Отже, спілкування є процесом комплексним, який полягає у переказуванні інформації між людьми за допомогою символів, які є словами або позавербальними сигналами, до яких належить: мова тіла (вираз обличчя, позавербальні звуки мови, рухи тіла, жести), простір і час [7, s. 180].

Невербальні засоби комунікації залежать від таких чинників, як: географічне місцезнаходження, культурне коло, соціальна група, вік, стать або зовнішні обставини, в яких відбувається спілкування. Мова тіла – це не тільки рухи, жестикуляція, міміка, а й найрізноманітніші вегетативні реакції, спосіб, у який вдягаємося, або макіяж. За допомогою тіла людина може в позавербальний спосіб переказувати інформацію про себе чи ставлення до інших, а також в різний спосіб усвідомлювати інформаційне значення своєї позавербальної комунікації. Серед досліджуваної молоді неадекватний спосіб одягання частіше спостерігався у дівчат. Приблизно 40% з них стверджували, що "відсутність яскравого макіяжу – це відсутність вигляду". Простір і час також мають комунікаційне значення. Кожна людина має потребу в певному просторі, в якому може бути сама, та вирішувати, чи є умови і необхідність налагоджувати спілкування з іншими. Комунікаційна функція часу залежить від тих самих факторів, що й мова тіла і простору. Учні МВЦ не мають можливості мати простір, в якому учень перебуває сам на сам. Їх постійно оточують інші учні – в кімнатах, під час прийняття їжі, в школі – вихователі і вчителі. Соціальна поведінка є часто результатом поведінки групи, а не індивіда. Під час індивідуальних розмов досліджувана молодь поводи́ла себе зовсім інакше, ніж під час дослідження, що проводилося в групі. Під час індивідуальної розмови старалися показати себе з найкращої сторони, підбирали слова, не вживали нецензурних виразів. В групі ж своєю поведінкою намагалися привернути до себе увагу

дослідника.

Інтерперсональні вміння є дуже важливою рисою протягом всього життя, а вміння спілкування є однією з найважливіших умов ефективного функціонування в суспільстві. Орієнтація в тому, як ефективно спілкуватися, є важливим критерієм оцінки індивіда. Деякі навчилися ефективно функціонувати серед людей, завдяки чому краще задовольняють свої потреби – краще розуміють навколишній світ, визнають права, які належать індивідам у суспільстві, знають формальні і неформальні звичаї і можуть використовувати ці знання на свою користь. Від комунікативних умінь залежить, які ролі і соціальні функції будуть приписувати певній особі. Завдяки комунікативним здібностям, люди можуть ефективно реалізувати свої потреби і користуватися мовою відповідно до соціальної ситуації. Серед досліджуваних тільки приблизно 20% часто користувалися, наприклад, привілеєм відвідувати родинний дім, інші на “перепустці” не були понад кілька місяців.

Комунікаційні бар’єри, які спостерігаються серед досліджуваної молоді

Варто звернути увагу на те, що може ускладнювати комунікацію. Комунікаційні бар’єри – це все те, що перешкоджає ефективному спілкуванню між відправником і отримувачем комунікату. Комунікаційними бар’єрами є всі чинники, які ускладнюють зрозуміння переказу повідомлення. Бар’єрами можуть бути культурні відмінності – незнання культури, звичаїв, традицій або навіть мови нашого партнера в комунікації; відсутність вміння децентрації. Для ефективною комунікації важливим є прийняття перспективи особи, яка говорить, оскільки більшість людей не здатна співпереживати в ситуації співрозмовника, тому утворюється комунікаційний бар’єр. Ефективна комунікація є під загрозою і в тому випадку, коли щось перешкоджає нашій перцепції, тобто сприйняттю інших людей (наприклад, занадто швидка і незрозуміла артикуляція – майже 45% досліджуваних мали пришвидшене темпомовлення): голосна музика, погана погода. Наступним бар’єром, який виникає внаслідок оцінювання наших партнерів у комунікації під кутом їхнього статусу є стереотипи. Вибірковість уваги – ця перешкода є наслідком не концентрації на цілісності відповіді нашого співрозмовника тільки на якомусь поодинокому факті, через що слухач не помічає інших тем, які порушує відправник комунікату. Наступним бар’єром є самопочуття. Велике значення відіграють тут психологічні детермінанти людей, які спілкуються. Погляди є зазвичай сталими і узагальненими, але наш психофізичний стан дуже великою мірою змінює нашу оцінку подій. Серед бар’єрів зауважимо також бар’єри внутрішні, які є наслідком наших емоцій, проблем з довірою, або теж перешкодою в розшифруванні вербальних і невербальних комінукатів. Одна з них є упередження, які є результатом нав’язування власної думки іншим, а також пропозиція ефективного розвитку в інших осіб, не беручи до уваги проблем самої людини. Вирішування за інших – це наступний бар’єр,

який ускладнює спілкування. Така поведінка викликає покірність у співрозмовника. Результатом таких дій є обмежена відкритість і щирість відповіді нашого співрозмовника. Втеча від чужих проблем з'являється тоді, коли ми не присвячуємо достатньої уваги особі, яка на нас покладається, не беручи до уваги її проблеми або емоцій. Серед комунікаційних бар'єрів можна виокремити також мовні блокади – можуть мати характер як свідомий, так і несвідомий, довести до зменшення значущості нашого співрозмовника. В цьому типі ускладнень в діях розмовника з'являються: включення до відповіді виразів з іноземних мов, використання кодів або шифрів, зазделегідь підготовлених і відомих тільки вибраним особам в групі, вживання вульгаризмів, не прийнятих нами, використання так званих смертоносних кліше. Всі вищезазначені бар'єри можуть викликати різні емоційні стани у нашого співрозмовника: опір або бунт, злість, агресія, знесилення, фрустрація, почуття низької вартості, зниження мотивації, почуття відсутності зацікавленості. Для ефективною інтерперсональною комунікації необхідно брати до уваги існування цих бар'єрів. Серед досліджуваної групи учнів МВЦ спостерігалися всі види комунікаційних бар'єрів. У досліджуваній молоді найчастіше виявлялися: мовні блокади (понад 90%), оцінювання (90%) і стереотипи (70%).

Комунікативна компетенція підлягає змінам, а оволодіння конкретними вміннями припадає на різні періоди розвитку людини. Оскільки процес навчання ґрунтується на комунікації, діти з вищим рівнем цієї здібності легше здобувають знання і вміння та спілкуються з ровесниками. М. Келар-Туська (M. Kielar-Tuska) стверджує: “Дорослі інтуїтивно відчують, що комунікативні здібності є важливі і вимагають корекції власне в період дитинства; перші роки в початковій школі – це корисний період для вдосконалення комунікаційних компетенцій дитини” [9, s. 14-18]. У випадку досліджуваних переважна більшість в перші роки початкової школи не мала труднощів у навчанні, іноді можна було зауважити низьку відвідуваність (нижче 20%). Труднощі з прогулами у більшості випадків починається разом зі зміною школи з початкової на середню (75%) або/і зміна оточення ровесників (80%).

Батьки, вчителі, вихователі повинні мотивувати дітей ставати більш справними в спілкуванні. Найважливішу роль у житті дитини виконують зазвичай батьки, які розвивають рівень комунікативної компетенції. Мама і тато є для малої дитини важливими особами і те, що і як ми говоримо має для неї велике значення. Молода людина вчиться від них як знань про мову, так і засад та комунікаційних стратегій. Родинне оточення досліджуваних осіб мало низький рівень розвитку комунікативних компетенцій. Досліджувані показали наявність патологічної моделі комунікації або повну її відсутність (понад 80%).

В школі на розвиток учня починають впливати ровесники, вихователі і вчителі. Від рівня розвитку комунікативної компетенції учня може залежати його успіх або невдача в школі. Важливим є також, яку думку щодо його

знань і вмінь в спілкуванні з оточенням мають педагоги, оскільки оцінка вихователів щодо можливості дитини у визначених психічних функціях впливає на: структуру організованих виховних ситуацій, контроль виконання дитиною завдань, методи керування активністю дитини, підбір стратегії підтримки розвитку дитини [5, с. 95-105]. Велике значення оцінки вихователів для психічного розвитку дитини виникає з її зворотно-корегуючого аспекту, який дає можливість систематичної модифікації виховної системи. Досліджувана молодь про співпрацю з вихователем, педагогом, куратором соціальним/ судовим у більшості випадків (понад 65%) вказувала на відсутність зацікавлення зі сторони дорослих проблемами молоді, “переховування в шухфляді”, бажання “замнути, але не розв’язати проблему”.

Уявлення батьків і вчителів про вміння їх дитини має для неї емоціональне значення, що може стимулювати або організувати розвиток цих здібностей. Батьки і вчителі значною мірою впливають на розвиток компетенцій дитини та оцінюють її здатність спілкуватися і підтримують її формування. Комунікативна компетенція і рівень її розвитку має істотний вплив на навчання учня, оскільки вміння спілкуватися є необхідним у процесі набуття знань, тому що навчання є однією з форм комунікації між учителем і учнем. Більшість досліджуваних проходили повторювання шкільного року, що в досліджуваній групі становить майже норму – поодинокі учні ходили до навчального класу відповідно до свого віку.

На увагу заслуговує також факт, що комунікація є процесом двостороннім, в якому активну участь беруть щонайменше дві особи: розмовник і слухач. Ефективна комунікація означає, що отримувач не спотворює інтенції відправника, відправник докладно переказує зміст комунікату, обоє так само розуміють значення комунікату – тобто мова, в якій повідомлення було сформульоване. І тут виникає наступний бар’єр – відправник комунікату застосовує мову комунікації, винесену з оточення, в якому функціонує. Мова часто є детермінована побутовими умовами, соціальним середовищем або освітою батьків часто є несумісною з мовою отримувача. У випадку молоді з МВЦ мова соціальної комунікації є неправильною, що часто вказує на невдачу в спілкуванні. Мова є формою міжособистісної комунікації, тобто натуральним способом переказувати найрізноманітнішу інформацію в спектрі середовища, який знає певну мову. Суть цієї форми спілкування є використання відповідного потоку звуків, які виробляються артикуляційними органами відправника інформації і відбираються органами слуху отримувача комунікату.

Правильне соціальне функціонування може полегшити приготування молодих людей до активної участі в ролі у процесі комунікації, що можна досягнути тільки і виключно тоді, коли будуть відомі і розпізнавальні для них моделі комунікації.

Висновки

Важливу роль у процесі знаходження себе в суспільстві недостосованої соціально молоді можна зауважити в спілкуванні, а особливо в мові комунікації. Щоб ефективно спілкуватися, треба мати: ціль, позитивлене ставлення, ясність, конкретність, чітко сформульовані думки, аргументи, відповідне оточення, адекватну мову тіла, партнерський підхід/повага, культура/, панування над емоціями, уважне слухання. Багато з цих елементів бракує особам з МВЦ, де комунікація сприймається на рівні, винесеному з середовища, в якому вони доростили.

В соціальній комунікації маємо справу з інтерперсональною комунікацією, суттєвою рисою якої є безпосередній контакт відправника з отримувачем, та з масовою комунікацією, яка викоритсовує засоби масового переказу, а її характер є посередній, тобто імперсональний, особи, які беруть участь у комунікації, не мусять бути в тому самому місці і часі. Масова комунікація може бути союзником в розвитку інтерперсональної комунікації, якщо би брала до уваги мову, яку використовує. Занадто наукова мова псевдоекспертів і занадто ускладнена для широкого кола отримувачів мова експертів та поширене у журналістів бажання зробити сенсацію, спричиняють комунікаційний хаос, в якому що раз важче досягнути правильного отримування комунікату. Залишається наука інтерперсональної комунікації і за її допомогою кращу участь в отримуванні масової комунікації. Пам'ятаючи про перешкоди ефективної комунікації, а саме: відсутність зорового контакту, осудження, критикування, вирішування за інших, наказування, залякування, задавання зухливих питань, змінювання теми, ігнорування почуттів, відсутність розсудливості, упередження до особи, незручна тиша, несміливість, мова тіла, постава, переривання або відсутність довіри, бачимо як багато треба тренувати особливо з недостосованою соціально молоддю. **Комунікативна компетенція** є індивідуальною здібністю вживання мови відповідно до отримувача і до обставин, які супроводжують процес комунікації. Компетенція означає вміння застосовувати граматичні правила, будувати правильні відповіді відповідно до ситуації. Початковою індивідуальною комунікативною компетенцією є відповідь. У випадку досліджуваної групи, рівень комунікативних компетенцій можна окреслити як низький або дуже низький, а необхідність праці на її удосконаленням як пріоритет у роботі в МВЦ. У перешкодах комунікації, а особливо в їх ліквідації, будемо бачити шанс на знаходження себе і функціонування на ринку праці непристосованої соціально молоді з ресоціалізаційних закладів.

Використана література:

1. *Aryle M.* Psychologia stosunków międzyludzkich. – Warszawa : PWN, 2002.
2. *Aronson E.* Człowiek istota społeczna. – W-wa: PWN, 2009. – s. 382-384.
3. *Canale M., Swain M.* 1980 Theoretical bases of Communicative approaches to second language and testing “Applied Linguistics”. – 1-47.

4. Dysarz Z. Poziom rozwoju kompetencji komunikacyjnej dzieci prawidłowo rozwijających się i z zaburzonym rozwojem w ocenie rodziców i nauczycieli [w:] Język w przestrzeni edukacyjnej, red. R. Mrózek. – Katowice, 2000.
5. Dysarz Z. Poziom rozwoju kompetencji komunikacyjnej dzieci prawidłowo rozwijających się i z zaburzonym rozwojem w ocenie rodziców i nauczycieli [w:] Kwartalnik Polskiej Psychologii Rozwojowej 1994, tom 2, nr 3-4, str.95-105.
6. Hymes D. "On communicative competence" (W) Pride, J.B I Holmes J. 1972. – s. 269-293.
7. Jarosz Maria. Psychologia lekarska. – W- wa PZWL 1988. – s. 180.
8. Kazek B. Wojciechowska J. Zmysły w komunikacji Gdańsk. – Harmonia Universalis, 2015.
9. Kielar-Turska M. Rozwijający się człowiek- jak go widzi psycholingwista? [w:] Rozwijający się człowiek w zmieniającym się świecie, red. J. Trempała, WSP Bydgoszcz, 1995, – str. 14-18.
10. Kielar-Turska M., Białecka-Pikul M. Dziecko i komunikacja: lingwistyczny, społeczny i poznawczy aspekt badań [w:] Kwartalnik Polskiej Psychologii Rozwojowej 1993, tom 1, nr 3, str. 8-9.
11. Kielar-Turska M. Jak matki i nauczycielki oceniają kompetencję komunikacyjną dziewięcioletnich uczniów? [w:] Kwartalnik Polskiej Psychologii Rozwojowej 1994, tom 2, nr 3-4, – str. 105.
12. Kielar-Turska M. Orientacja dorosłych w kompetencjach komunikacyjnych dziecka [w:] Polska terminologia logopedyczna, Kraków 1994, – str.101.
13. Konopczyński M. Kryzys resocjalizacji, czy(li) sukces działań poznawczych Warszawa Pedagogium 2013.
14. Konopczyński M. Metody twórczej resocjalizacji. – Warszawa : PWN, 2006.
15. Koźmińska I, Olszewska E. Wychowanie przez czytanie. – Warszawa : Świat Książki, 2011.
16. C. Perleth, T. Schatz, M. Gast-Gampe. Jak odkrywać i rozwijać uzdolnienia u dzieci? – Warszawa : PZWL, 2003.
17. Smoczyńska M., Shugar G. W. Badania nad rozwojem mowy dziecka. – PWN, 1980.
18. Tyszkowa Maria. Ekologiczne uwarunkowania rozwoju psychicznego jednostki: propozycja interpretacji poznawczej [w:] Kwartalnik Polskiej Psychologii Rozwojowej 1993, tom 1, nr 2, str. 3-18.
19. Żylińska M. Neurodydaktyka Toruń UMK, 2013.

МАЛАХОВСКАЯ ЕВА. Коммуникативные компетенции учеников молодежных воспитательных центров в Польше.

В статье освещает тема коммуникации и ее роли в жизни учеников молодежных воспитательных центров (МВЦ). Рассмотрена роль коммуникативных компетенций, коммуникативных барьеров и сделана попытка оценить, как несоответственно уровень сформированности коммуникативных компетенций влияет на функционирование молодого человека в обществе. Представлены результаты исследования коммуникативных компетенций учеников молодежных воспитательных центров (183 лица), проведенного в сентябре-декабре в 2015 г.

Ключевые слова: коммуникация, коммуникативные компетенции, коммуникативные барьеры.

MALAKHOVSKAYA EVA. Communicative jurisdictions of students of youth educate centers are in Poland.

In the article the theme of communication and its role lights up in life of students of youth educate centers (YEC). The role of communicative jurisdictions is considered, communicative barriers and an attempt to estimate is done, as an incongruous level of formed of communicative jurisdictions influences on functioning of young man in society. The results of research of communicative jurisdictions of students of youth educate centers (183 persons), conducted in September-December in 2015 are presented.

Keywords: communication, communicative jurisdictions, communicative barriers.